

TÁRSADALMI TŐKE ÉS A SZUBJEKTÍV JÓLLÉT ÖSSZEFÜGGÉSÉNEK VIZSGÁLATA AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZERVEZŐ SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN

Doktori tézisek

Dinyáné Szabó Marianna

Semmelweis Egyetem
Mentális Egészségtudományi Doktori Iskola

Témavezető: Dr. Pusztai Gabriella MTA doktora, egyetemi tanár

Hivatalos bírálók: Dr. Forrai Judit MTA doktora, ny. egyetemi tanár
Dr. Jancsák Csaba Ph.D, főiskolai docens

Szigorlati bizottság elnöke: Dr. Hegedűs Katalin Ph.D, egyetemi docens
Szigorlati bizottság tagjai: Dr. Balogh Piroska Ph.D, egyetemi docens
Dr. Rosta Gergely Ph.D, egyetemi docens

Budapest
2021

Bevezetés

A felsőoktatás expanziója sok fiatalnak lehetőséget biztosított a felsőoktatási tanulmányokhoz. A korábban alulreprezentált csoportok a felsőoktatási rendszer részévé válhatnak, de önmagában a felvétel nem szünteti meg az egyenlőtlenségeket. Azonban azoknak a számát, akik nem tudják sikerrel venni a felsőfokú tanulmányokkal járó akadályokat. Intézményi célzott segítség nélkül a hallgatók diplomaszerzése a felsőoktatásban egy újabb szelekciót jelent (Pusztai és mtsai 2019). A hallgatói egyenlőtlenség által motivált befektetés – a tanulás – hozam termelése, megtérülése szorosan összefügg az intézményi struktúrában rejlő erőforrásokkal, a hozzáférés lehetőségeivel és mozgósíthatóságával. A megtérülés egyik formája a hozadékként megélt hallgatói jóllét érzése lehet (Marginson 2016).

A valóságban továbbra is fennáll annak a kockázata, hogy diploma nélkül, vagyis a befektetett energia és erőforrások megtérülése nélkül lépnek ki az egyetemről. Kompensáció és célzott segítség nélkül a különböző rizikótényezőkkel jellemezhető hallgatók körében ez a lehetőség egy újabb szelekciót okoz.

A hallgatói jóllét az egyes intézményekben egyesítő erőként működik. Az felsőoktatás kutatás szakirodalmában számos tanulmány foglalkozik a hallgatói jóllét megvalósításának lehetőségével. Hatékonyabbak azok az erőfeszítések, amelyek az intézményeken belüli megoldásokra fókuszálnak. A kollektív cselekvésekben való részvétel növeli a kötődést, a hallgatók tapasztalatainak megkérdése emeli saját hitüket a fejlődésükben, abban, hogy tudnak változtatni. A jóllét, a hatékony tanulás funkciójaként értelmezve azt jelenti, hogy meg kell „mozdítani” bizonyos tulajdonságokat a hallgatókban. Ezek az emberi képességek fejlesztéséhez szükséges tulajdonságok, úgymint a reziliencia (mint a nehézségekkel való megküzdés), a perzisztencia (mint az újrakezdés megtanulása), valamint az önbecsülés (hit a kihívásokban). Ezeknek a tulajdonságoknak a kifejlesztése, mint értékek maradnak meg a hallgatók további életében. A bizalom, mint az együttműködés alapja kap szerepet a hallgatói jóllét kialakulásában.

A jóllét érzés magában foglalja a hallgatói lehetőségek fejlesztését, bizonyos mértékű ellenőrzést az élete felett, a célérzetét és a pozitív kapcsolatok hatásának megtapasztalását (Huppert 2009).

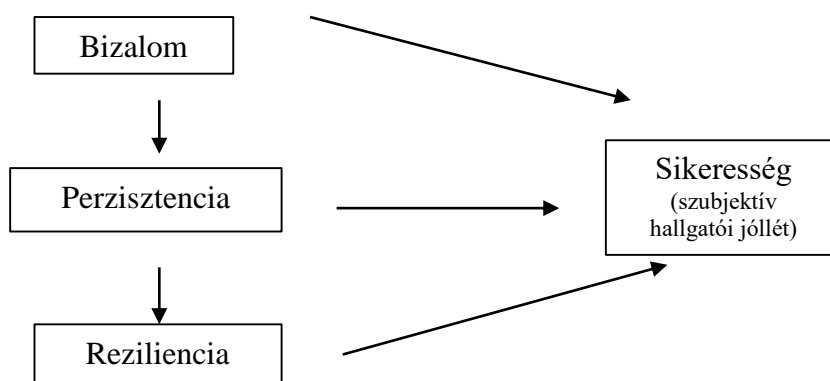
Célkitűzés

Az értekezés középpontjában a társadalmi igények által kialakított egészségügyi szervező alapszakon tanuló hallgatók állnak, akik elit egyetemi környezetben tanulnak, mert arra voltunk kíváncsiak, hogy ez az extra környezet – ami a legmagasabb szintű elméleti és gyakorlati tudást biztosítja számukra – milyen hatással van a hallgatókra. Ez a tanulmányi helyzet lehetőséget ad a hallgatói jóllét és hallgatói környezet együttes vizsgálatára, arra, hogy pozitív vagy negatív képet kapjunk a hallgatók szubjektív jóllétéről.

A nemzetközi és hazai kutatások longitudinális vizsgálataival mellett helye van a felsőoktatás átmeneti szakaszában tanuló hallgatók keresztmetszeti vizsgálatának is, ami a hallgatói tanulmányok fontos eseményeire fókuszál. Az értekezés a kezdeti időszak hallgatói tapasztalataira támaszkodik.

A dolgozat háttérét a nemzetközi és hazai szakirodalmak alapozták meg a társadalmi tőke, a hallgatói jóllét, a hallgatói integráció és bevonódás, a hallgatói sikeresség, hallgatói bizalom, hallgatói reziliencia és perzisztencia területén.

A dolgozat célja, megvizsgálni azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a hallgatók felsőoktatási tanulmányi hatékonyságát. Cél, az általunk definiált struktúrára egy olyan modell illesztése, amely leírja a kapcsolatrendszer (1.ábra):

1. Ábra: A sikerességi modell összetevői

Módszerek

Fontosnak tartjuk, hogy a hallgatói sikeresség szubjektív mutatói az egyén saját életére vonatkozó önértékelése, ebben az értelmezésben szorosan kapcsolódik a szubjektív jóllét a szubjektív sikerességhez (Koltói 2015). A hallgatói siker meghatározható kedvező vagy kívánatos hallgatói eredményként is. A kívánatos eredmény mutatói közül kiemelten fontos a hallgató személyes fejlődése (Cuseo 2018). A kívánatos hallgatói eredmény létrejöttének feltétele a hallgatói kiteljesedés, ehhez szükséges a tanulási környezet segítése, és erre a hallgatói jóllét kialakításának, fenntartásának folyamata ad lehetőséget.

Az értekezésben kielemeztük a hallgatók saját értékelő jóllétét, az intézményi infrastruktúrával való elégedettségét, a szubjektív hallgatói eredményességet, a perzisztencia - , a bizalom- és a reziliencia intenzitás értékét, valamint a sikerességi értéket. Az elemzés során különböző statisztikai módszereket alkalmaztunk. A független kétmintás t-teszt módszerét a például a WHO kérdőív feldolgozásakor, a valószínűségi változók átlagának összehasonlításakor alkalmaztuk. A Chi-négyzet tesztet például az aggregált bizalom kategóriák karonkénti megoszlásának vizsgálatában. Lineáris korrelációt alkalmaztunk például, a reziliencia érték, a perzisztencia, a bizalom, az eredményességi értékek összefüggésében. Bináris és multinomiális logisztikus módszert alkalmaztunk például a szignifikáns magyarázó változók szűrésére, a reziliencia kategóriák összehasonlítása esetében. Regresszió analízist például a perzisztencia modell vizsgálatánál, a reziliencia értéket befolyásoló magyarázó változók szűrésére. Faktoranalízis a közvetlenül nem megfigyelhető háttérváltozók meghatározására volt alkalmas, a perzisztencia faktorok elkülönítésekor. Az útelemzés segítségével ok-okozati összefüggéseket tártunk fel a sikerességre ható tényezők között. A főkomponens analízist, mint adatredukciós módszert, a feltáró adatelemzésben és a prediktív modellek előállításában alkalmaztuk: a Sikerérték (függő változó) és a társadalmi tőke index (független változók) közötti összefüggés megállapítására.

Kétoldalas vizsgálatokat használtunk $\alpha = 0.05$ szignifikancia szint mellett. Az adatokat analízisére az SPSS 25.0 (SPSS Inc., Chicago, IL) szoftver csomagot használtuk fel.

Eredmények

A minta leíró jellemzői

A kutatási helyszíne a Budapesti Semmelweis Egyetem, a 2014-2016-os időszakban. Négy kar első éves hallgatói (orvos, fogorvos, gyógyszerész, egészségügyi szervező alapszak) kerültek a mintába: $N_{\text{AOK}}=90$ fő, $N_{\text{FOK}}=175$ fő, $N_{\text{GYTK}}=145$ fő, $N_{\text{EKK}}=140$ fő. A teljes elsőéves budapesti mintaszám 550 fő. Egy vizsgálatban részt vettek a Debreceni Egyetem egészségügyi szervező szakos hallgatói 200 fővel. A vizsgálat középpontjában a budapesti, első éves egészségügyi szervező szakos hallgatók (EKK) állnak, a többi kar első éves hallgatói ($N_{\text{kontroll}}=410$ fő) kontrollként szerepelnek a vizsgálatban.

A Semmelweis Egyetem első éves hallgatóinak részletesebb minta megoszlása: $N_{\text{EKK}} = 140$ (22 férfi, 118 nő), 26%, $N_{\text{AOK}} = 90$ (32 férfi, 58 nő), 17%; $N_{\text{FOK}} = 175$ (64 férfi, 111 nő), 32%, $N_{\text{GYTK}} = 145$ (38 férfi, 107 nő), 25%. A teljes minta $N=550$ fő. A minta átlag életkora 20,3 év. Első diplomás hallgatók %-os adatai karonként: **EKK (46%)**, AOK (12%), FOK (15%), GYTK (32%). Az összminta 54%-a megyeszékhelyről vagy a fővárosból érkezett, az EKK-ra is ez jellemző (45%).

A vizsgálati eredmények az EKK hallgatóira vonatkoznak.

Hallgatói általános jóllét

A WHO WBI-5 jóllét kérdőív regressziós vizsgálatának eredménye, hogy az EKK hallgatóknál szignifikánsan magasabb a jóllétérzés (, az AOK hallgatók esetében szignifikánsan kisebb az eltérés. A férfiak jóllét érzése magasabb, a kisebb településről érkezett hallgatók a jobban érzik magukat, mint akik nagyobb településről jöttek. Míg a szülők jó anyagi helyzete nem emeli a jóllétérzést, a sport egyértelműen emeli. Az *élettel való elégedettség* (SWLS_H) érzésének növekedése emeli a jóllétérzést.

Az egyetemi infrastruktúrával való elégedettség (például tantárgy érdekessége, vallás gyakorlási hely, stb.) emelik a jóllét érzést. Az első félév első hónapjában eredményesként jellemezhető az a hallgató, kinek nincsenek félbehagyott félévei, eljár a tanóráira, elfogadja az intézményi normákat, tovább szeretne tanulni és van munkatapasztalata. Az „Eredményesebb” csoportba 20 % került, az „Átlagos/gyengébb” csoportba 80%. Az

egyetemi infrastruktúrát „szerényebben” használja ki (46%) és „gazdagabb” kihasználás (54%) jellemez.

Perzisztencia

Regresszió analízis eredményeként adódott, hogy a **perzisztencia** értékét szignifikánsan befolyásoló tényezők közül pozitívan befolyásolja az *Órák látogatottsága, hozott Többlet pont, Sport fontossága, Szülők vallásossága, Közösségi tagság. Negatívan befolyásolja az Internet használata (eltöltött idő)*. Ezek segítségével három faktor elkülönítése vált lehetővé: alacsony, közepes, magas faktorok (1. táblázat):

1. táblázat: Perzisztencia faktorok képzése

Használt változók	Perzisztencia faktorok		
	MAGAS (Perfekcionista)	KÖZEPES (Iparkodó)	ALACSONY (Kallódó)
Középiskola alatt látogatott fizetett különórák	.469	-.162	.227
Perzisztencia érték	.785	.239	.002
Anya végzettsége	-.114	-.395	.245
Többletpont	.118	-.333	.520
Sportolás fontossága	-.098	.016	.561
Egyetemen kívüli barát	-.048	.627	.523
Szabadidő eltöltés	.116	-.289	.599
Közösségi tagság	-.048	.052	.256
Akadémiai érték	.586	-.314	-.014
Internet használata	-.443	-.323	.339
Önkéntes munkavégzés	-.136	.806	-.038
Szülők vallásossága	.113	.048	.227
Látogatott órák aránya	.735	.074	-.033

A Magas perzisztencia kategória jellemzői a kiemelkedően magas a perzisztencia fontossága (pts=.785), a magas óralátogatás, a norma elfogadás és a középiskola alatti különórák súlya. Az Alacsony perzisztencia kategóriában a perzisztencia érték töltéssúlya rendkívül alacsony (pts=.0.002), de hasonlóan alacsony (nem jelentős) az első helyen idejelentkezés, negatív töltésű a norma elfogadás, az óralátogatás, az önkéntes munkavégzés. Fontos a sportolás, egyetemen kívüli barátok, szabadidő eltöltés. A Közepes kategória töltéssúlya alacsony (pts=.239), de ez még a „menthető” kategória, a többi jellemzői miatt: kiemelkedő tényező az önkéntes munkavégzés, elég jelentős az idejelentkezés, az órára járás kevés súllyal szerepel és negatív töltéssúlyú az anya

foglalkozása, a szerzett többletpont, a különóra, norma elfogadás. Az idetartozók hallgatói identitástudatának intézmény általi emelésével az idetartozó hallgatók képesek lesznek a bennmaradásra.

Bizalom

A hallgatói bizalom vizsgálata során **három bizalom kategóriát** definiáltuk és ezek prediktor változóit multinomiális logisztikus regressziós modellel értékeltük (baseline: Alacsony kategória). Az egyes kategóriák befolyásoló tényezői: (i) *Közepes kategória* esetén: az étellel való elégedettség, általános jóllét, Tolerancia a hallgatótárssal szemben, Vallásos hit, és ezek szignifikánsan pozitívan emelik a bizalmat. A kisebb településről érkezők jobban bíznak. EKK hallgatók esetén alacsony a bizalom szint. (ii) *Magas kategória* esetén: a Közepes kategória jellemzőin kívül a Perzisztencia érték, Sport fontossága, Internet befolyásoló tényezők, ezek szignifikánsan pozitívan emelik a magas kategóriában a bizalom szintet. Megállapítást nyert, hogy aki nem közvetlenül érettségi után kezdte meg tanulmányait annak csökken a bizalomértéke. A karok között nincs szignifikáns az eltérés a bizalom kategóriákat illetően (Chi-square=6.889, df=6, p=0.331). Az **EKK**, a hallgatók abszolút számát tekintve a közepes **kategóriában** található (2. táblázat).

2. táblázat: Bizalom kategóriák megoszlása

Karok	Bizalom kategóriák			Összesen
	Alacsony	Közepes	Magas	
ÁOK	19	42	29	90
EKK	25	74	41	140
FOK	26	104	45	175
GYTK	20	90	35	145
Összesen	90	310	150	550

Reziliencia

A hallgatói **reziliencia** jellemző vizsgálatában, három reziliencia kategória definiálása után, ezek prediktor változóit multinomiális logisztikus regressziós modellel értékeltük (baseline az Alacsony kategória). Az egyes kategóriák befolyásoló tényezői: (i) *Közepes* kategória esetén: az étellel való elégedettség, általános jóllét, Eredményesség, Perzisztencia, Internet, Vallásos hit. Ezek a tényezők szignifikánsan pozitívan emelik a reziliencia értékét. Az EKK kar hallgatóinak szignifikánsan kisebb a reziliencia értéke.

(ii) *Magas kategória* esetén: a Közepes kategória jellemzőin kívül a Tolerancia a hallgatótárssal szemben, Sport fontossága, Internet fontossága, **bizalom** szerepelnek befolyásoló tényezőként. Ezek szignifikánsan pozitív értelemben emelik a reziliencia szintjét. A kisebb településről jövőek rezilienciája szignifikánsan alacsonyabb. Az **EKK hallgatókra vetítve** a *Település típusa*: a két változó között ugyan nem szignifikáns a kapcsolat (Chi-square=5.30, df=4, p=0.258), de a megoszlásokból látható, hogy a nagyobb helyről jövőek reziliencia értéke magasabb, rugalmasabbak az innen érkező hallgatók (3. táblázat).

3. táblázat: Reziliencia kategóriák megoszlása

Település típusa	Reziliencia kategóriák			Összesen
	Alacsony	Közepes	Magas	
Tanya, falu, község	8	16	2	26
Kisebb város	10	39	2	51
Megyeszékhely, főváros	15	39	9	63
Összesen	33	94	13	140

Sikeresség

A hallgatói sikeresség magyarázó változóinak vizsgálata során, a négy karra jellemző közös prediktor változók: Perzisztencia, Vallásos hit, Sport fontossága, Órák hány %-án vesz részt, általános jóllét, “Van-e olyan egyetemi társa aki tanulásban segíti”, Bizalom . Ezek szignifikánsan pozitívan emelik a hallgatói sikerességet. Ezekon kívül az AOK-FOK és GYTK karokira jellemző még a fentiekén kívül: Hatalom mások felett, Internet használata tantárgyak anyagainak letöltésére. Speciálisan a kari jellemzők: AOK-ra jellemző hatás: szülői hatás a tanulásra. GYTK-ra jellemző: kapcsolatok fontossága miatt tanul. **EKK esetében**: munkával kapcsolatos jövőbeli elvárások, Dolgozott már, Egyetemi oktató hatása, Diploma fontossága, önbecsülés fontossága, Szülők végzettsége. Az EKK hallgatók sikerességi kategóriái: Az „órák látogatottsága” szerint (Chi-square=1.224, df=1, p=0.268) nem szignifikáns a besorolás eredménye, de az arányokból

látható, hogy minél magasabb az órák látogatottsági aránya, annál eredményesebb a hallgató (4. táblázat).

4. táblázat: Sikereségi kategóriák

	Hány %-án vett részt az óráinak		Összesen
	<80%	>=80%	
Sikeresség	N	N	N
Átlagos/gyengébb	22	76	98
Eredményesebb	6	36	42
Összesen	28	112	140

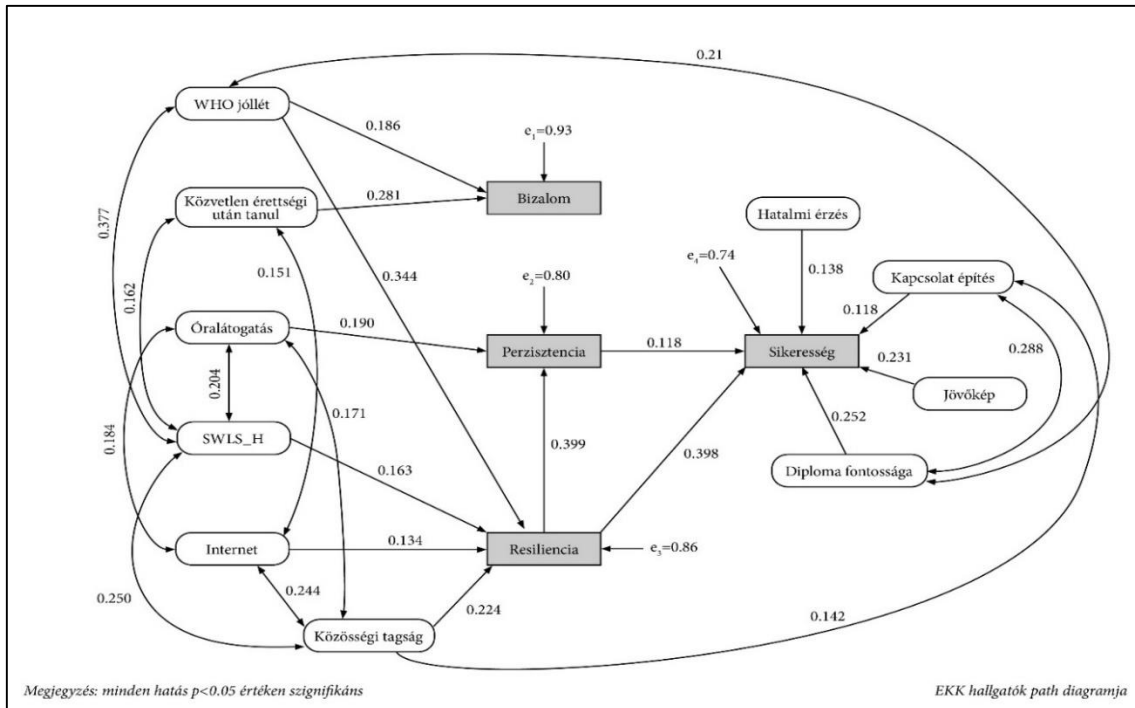
Path analízis: Hallgatói sikeresség vizsgálata

A **hallgatói sikerességre** ható tényezők között az *útelemzés* segítségével okozati összefüggéseket tártunk fel. Az EKK hallgatókra megállapítható, hogy a hallgatói *Sikerességet* ($R^2=0.6505$) két tényező alakítja: a *Perzisztencia* ($R^2= 0.3539$) és a *Reziliencia* ($R^2= 0.4959$) mint tökeforrások (5. táblázat). Előbbi hatása gyenge, az utóbbié inkább közepes értékű. A „célként” értelmezett Sikeresség varianciája a modell alapján 65 százalékban magyarázható, 35 százalékban egyéb, általunk még nem ismert tényezők alakítják.

5. táblázat Modell determinációs együtthatók

Determinációs együtthatók	
Változók	R^2 értéke
BIZALOM	0.1263
PERZISZTENCIA	0.3539
REZILIENCIA	0.4959
SIKERESSÉG	0.6505

Az **EKK hallgatók kapcsolati hálóját mutatja** a 2. ábra, amelyen a Bizalom nincs kapcsolatban a Sikerességgel. A Reziliencia a Perzisztencián keresztül indirekt és direkt módon is hat.

2. ábra: Az EKK hallgatók útvonal diagramja

A gyakorlati alkalmazást segíti a főkomponens analízis (PCA módszer) és a lineáris regresszió együttes alkalmazásával egy, a hallgatói sikerességet meghatározó algoritmus kidolgozása, amely a kérdőív adatai alapján *egyenre szabottan* sorolja be a hallgatókat a megfelelő sikerességi kategóriájukba.

A *főkomponens-analízis* eredményét faktorszórában és töltésben kifejezve értelmeztük. Főkomponens analízist varimax rotációval a társadalmi tőke három alindex változójával -Bizalom érték, Perzisztencia érték, Reziliencia érték- végeztük. A három alindex főkomponensével alkottuk meg a hallgatói erőforrás indexet. A statisztikai művelet bővebb kifejtés a disszertáció mellékletében megtalálható.

Következtetések

Az első éves alapszagos hallgatókkal kapcsolatos kutatási eredmények alapján hét hipotézist teszteltünk.

H1. Az elemzés során beigazolódtott, hogy a hallgatók általános jóllétét pozitívan befolyásolja az egyetemi kar, az étellel való elégedettség, a sport tevékenység, az egyetemi infrastruktúrával való elégedettség. A hallgatók neme és a szülők anyagi

helyzete negatív hatásúak. A vizsgálattal információkat gyűjtöttünk a belépő hallgatók általános közérzetéről a hallgatói sikerességet elősegítő tényezők összegyűjtéséhez, a hallgatói jóllét tudatos befolyásolásának lehetőségéhez.

H2. Az elemzés során igazolódott az a feltevés is, hogy a hallgatói perzisztenciát meghatározó tényezők segítségével a különböző hallgatói faktorok különülnek el. A perzisztencia töltés-súly három típusba sorolható: magas, közepes és alacsony. A három típusban különböző módon jelenik meg az iskolai tevékenységre fordított energia és idő (Astin 1984), a tanulmányi munkába történő beágyazottság (Kuh és mtsai 2008), az egyéni tapasztalat (Tinto 1975), ezért kiemelkedően fontos eredményességi mutató.

H3. Az a feltételezés, hogy a bizalom értékek nagyságuk alapján elkülöníthetők, teljesült. Aggregált bizalom index változót vizsgálva, a karok között nincs szignifikáns eltérés a *bizalom kategóriákat* illetően. Az EKK hallgatók abszolút számát tekintve a *közepes* kategóriában található. A *közepes bizalmú* csoportban az étellel való elégedettség, WHO WBI-5 jóllét, tolerancia a hallgatótárssal szemben, vallásos hit pozitív hatású. A település típusa viszont az alacsonyabb települések felé tolja el szignifikánsan a bizalmat értékét. A *magas bizalmú csoport* prediktor változói: étellel való elégedettség, WHO WBI-5 jóllét, tolerancia a hallgatótárssal szemben, vallásos hit, perzisztencia, sport fontossága, internet, és valamennyi pozitív hatású. A közvetlenül érettségi után kezdte meg tanulmányait negatív hatású, ha később kezdte meg a tanulmányait, akkor a bizalom értéke kisebb.

H4. Teljesült az a feltételezés, hogy a reziliencia értékek nagyságuk alapján elkülöníthetők. A *magas reziliencia csoport* változóinak értelmezéses: minél jobb az étellel való elégedettsége, minél magasabb a jóllét indexe, a perzisztencia értéke, annál magasabb a reziliencia értéke. A vallásos hit, a bizalom érték, a sport fontossága, az internet használat, kar is idetartozik. Ebben a kategóriában a kisebb településről származó hallgatóknak csökken a reziliencia értéke. A *közepes reziliencia csoportban* az előzőekhez képest nem kapott helyet a bizalom, a település és a sport. Kar tekintetében az EKK hallgatóinak csökken a reziliencia értéke. Olyan jellemzőket találtunk, amelyeknek a megléte előre jelzi a reziliencia valamilyen szintjét. Ilyenek lehetnek a valláshoz vonzódás, valós kapcsolatok, bizalom, célkitűzés, stb. (Masten 2007).

Feltételeztük azt is, hogy a rezilienciára pozitívan hat a bizalom, ami *teljesült*. Statisztikai számítások alapján, magas bizalomhoz magas reziliencia társul.

H5. Kutatásunk fő iránya, az egyetemi sikerességet jelző tényezők feltárása: az, hogy milyen adatok alapján lehet megjósolni, hogy ki lesz sikeres az egyetemen, ki az aki sikerrel befejezheti tanulmányait. Egyetemre való bekerüléskor a tanulmányi sikerességet előjelző változók felkutatása a hallgatói fejlődés és az oktatás sikerességének optimalizálását segítheti elő. Két kategóriába soroltuk a sikerességi indexet: Átlagos/gyengébb és Eredményesebb kategóriákat hoztunk létre és vizsgáltuk az egyes kategóriák tulajdonságait bináris logisztikus regresszióval (baseline kategória az *Átlagos/gyengébb* sikerességi kategória volt). Karonkénti bontásban vizsgálva a prediktor változókat, az ÁOK-FOK esetén kiemelhető a sikerességre nézve a pozitív hatású változók (motivátorok) közül a „*Hatalom mások felett*”, „Vallásos hit” és „Szülő hatása a tanulásra” és a „Perzisztencia értéke”. GYTK hallgatók esetén a szignifikáns pozitív prediktorok közül kiemelkedik a „Vallásos hit”, illetve a „Hatalom mások fölött”.

Az **EKK kar** hallgatóira kapott szignifikáns prediktor változók közül kiemelkedik a pozitív hatással bíró „Vallásos hit”, a „Tanulásban segítő egyetemi társ”. Ugyanakkor a változók között negatív hatások is vannak a kar hallgatóira nézve: a „Nem bátortalanít el, ha hibázom” alacsony értéke (könnyen elbátortalanodik) és a „Szülők végzettsége”, amelyek rontják a hallgatói sikerességet. Az előbbi változó az önbecsülés alacsony fokára utal, illetve a másik változó a kevésbé támogató társadalmi háttér hatását mutatja. Az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei sikerességét az alacsonyabb végzettség kedvezőtlenül befolyásolja.

A karonkénti változók összehasonlításra érdemesek. Az orvostanhallgatókra jellemző változó a „Szülői hatás a tanulásra”, ami jelzi, hogy a szülői befolyás/elvárás milyen fontos tényező a sikerességre nézve. Gyógyszerész hallgatókra jellemző sajátos változó a „Kapcsolatok fontossága miatt tanul”, ami a majdani, szakmabeli és társadalmi kapcsolatok fontosságát hangsúlyozza. Az *EKK hallgatóira jellemző* változók: „Munkával kapcsolatos jövőbeli elvárások”, nekik fontos, hogy az olyan végzettség, amivel biztosan el tud helyezkedni; „Egyetemi oktató hatása”, ami jelenti, hogy ezek a hallgatóknak fontos az oktatók, mint tekintély-és referencia személyek szerepe; „Fontos ez a diploma, mert ez a képesítés elismert”, ami a szak tudatos választását is jelenti és amitől valószínűleg társadalmi felemelkedést is remélnek.

H6. A feltételezés arra vonatkozott, hogy a vizsgált struktúrák (bizalom, perzisztencia, reziliencia) *pozitív hatással* vannak a sikerességre. A *Sikerességi blokkra*

ható tényezők közül a Reziliencia nagyobb direkt hatást fejt ki, mint a Perzisztencia. Direkt hatást fejt ki a Hatalom érzése, a Kapcsolat építése, a Jövőkép, a Diploma fontossága. Indirekt hatást fejt ki a WHO jóllét korrelációs értéke a Diploma fontosságán, a Reziliencia és a Perzisztencián keresztül. *A Bizalom sem direkt, sem indirekt hatással nincs a sikerességre.* A *Reziliencia blokkra ható tényezők* közül direkt hatással bírnak értékére az Élettel való elégedettség, az Internet, a Közösségi tagság és a WHO jóllét tényezők. *Perzisztencia blokkra* ható tényezők közül direkt hatást fejt ki az Óralátogatás és a Reziliencia.

H7. Az a feltételezés, hogy kidolgozható a hallgatói sikeresség meghatározására egy matematikai algoritmus, megvalósult. A statisztikai eljárás segítségével megállapíthatóvá válik a hallgatók -általunk definiált- társadalmi tőkéjének különbözősége. Létrehoztunk egy hallgatói tőke mérőszámot, amelynek három dimenziója a perzisztencia (bizalom a diploma elérésében), reziliencia (bizalom önmagában) és a bizalom (mint emberek közötti együttműködés alapja). Karonként olyan score küszöbérték meghatározása szükséges, amely az első éves hallgatók – előbbieken definiált – hozott tőkeforrása alapján becslést ad a hallgató jövőbeli tanulmányára vonatkozóan: várhatóan sikeresen szerepel, vagy a tovább haladáshoz beavatkozásra lesz szükség. A hallgatói adatok kérdőív kitöltésével keletkeznek, melynek fontos időpontjai a felvételi eredmény kiderülésének napja, a második, a gólyatábor befejeződése utáni nap, a következő időpontok kari hatáskörbe kerülhetnek. Az adatok az intézményi honlapon keresztül jutnak el az intézménybe, ahol a belőlük nyert információk szabják meg a beavatkozásokat, a teendőket, amelyek a hallgató saját tevékenységén kell, hogy alapuljanak.

Összefoglalás

A felsőoktatásba sokszínű, különböző társadalmi, kulturális háttérrel rendelkező hallgatók beérkezésével a lemorzsolódásának megelőzése az intézmények feladatává vált. A dolgozat témájának kutatása során azt a célt tűztük ki, hogy a hallgatói jóllét és társadalmi tőke kapcsolatának keresése során a hallgatói sikeresség szerepét is megvizsgáljuk a szocializációs folyamatban.

A szakirodalom által alátámasztva a perzisztencia és a reziliencia pszichikai jellegű hallgatói képességek jelenlétét a hallgatói sikeresség kapcsolatában, tártuk fel az

elsőéves egészségügyi szervező szakos (EKK) hallgatók, első szemeszterének második hónapjában. A bizalom, mint a társadalmi tőke és mint a hallgatói kultúra alappillére kapott helyet az elemzésben. Felállítottunk egy modellt a négy tényező kapcsolatának megvilágítására. A társadalmi tőke –bizalomtól eltérő– dimenzióit kerestük a tényezők vizsgálata során, ami végül a hallgatói elköteleződéssel is hasonlóságot mutatott.

Az értekezés módszertani szempontból újdonságot jelent. A kutatás folyamán a kialakítottunk olyan matematikai elemzést, a hallgatói sikeresség egyénre szabott becslésére, ami által a beavatkozási pontok kimutathatók és szükséges intervenciók megtehetőek.

Saját publikációk jegyzéke

A disszertációhoz kapcsolódó saját tudományos közlemények

Dinyáné SzM, Pusztai G. (2016) Az Egészségügyi Világszervezet öttételes jól-lét kérdőívének vizsgálata a Semmelweis Egyetem elsőéves hallgatóinak körében. Orv. Hetil., 157(44): 1762-1768

Dinyáné SzM, Pusztai G. (2017) Investigation of Persistence Value as a Study Protection Factor among Health Care Organizer Students, EUROPEAN JOURNAL OF MENTAL HEALTH 12: 135-151

Dinyáné SzM, Pusztai G. (2019) A perzisztenciaérték empirikus vizsgálata a hallgatói professzionalizáció kezdetén egészségügyi tanulmányokat folytató hallgatók körében LEGE ARTIS MEDICINAE 29(6-7):301-311.

Dinyáné SzM, Pusztai G, Szemerszki M. (2019) Lemorzsolódási kockázat az orvostan hallgatók körében, Orv.Hetil., 160(21): 829-834.

Dinyáné SzM, Pusztai G, Szemerszki M. (2020) A tanulás sikerességének vizsgálata egészségügyi tanulmányokat folytató elsőéves hallgatók körében. Orv. Hetil., 161(4): 139-150.

A disszertációtól független saját tudományos közlemények

Sára Z, Csedő Z, **Dinyáné SzM**, Pörzse Gábor. (2013) Tudástranszfer az egészségügyi informatika oktatásában: minőség, hatékonyság, mérhetőség. Orv Hetil, 2013. 154(32):1269-1276

Dinya E, Kokovay Á, Csedő Z, **Dinyáné SzM**, Sára Z. (2014) Korszerű elektronikus tananyagfejlesztés a Semmelweis Egyetemen: nemzetközi jó gyakorlatok és innovatív oktatás-módszertanok integrálása az Egészségügyi Ügyvitelszervező BSc képzésbe. IME. 13(5): 26-30.